

Uvodnik 8/2005

Zavedamo se, morda vsak nekoliko po svoje, pa vendar, da informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) spreminjajo svet. Trenutno se nahajamo v fazi informacijske družbe, t.j. družbe, kjer je informacija pomembno in dragoceno blago, ki ga je moč kupiti, prodati, shraniti ali zamenjati. Vemo, da informacija in znanje nista eno in isto. Želimo ne le informacijsko družbo, ampak tudi družbo znanja, kjer se znanje širi in prenaša in je vsem ljudem omogočen dostop do znanja in do koristi, ki jih prinaša izobrazba. Izobraževanje je osrednja tema družbe znanja. Vzgojitelji imajo pri tem pomembno vlogo in poslanstvo.

Letos poleti je v kraju Stellenbosch v Južni Afriki potekala 8. svetovna konferenca o računalnikih v izobraževanju, z naslovom "40 years of Computers in Education, What Works?". Vlogo organizatorja je imel IFIPov (International Federation for Information Processing) komite o izobraževanju (IFIP TC3). Na tej konferenci je bila oblikovana deklaracija o integraciji IKT v izobraževanje, kot pripomoček vsem, ki se želijo vključiti v procese pri pripravi na družbo znanja. Deklaracija je objavljena na spletnem naslovu <http://www.ifip.org/home/TheStellenboschDeclaration.pdf>. V naslednjih vrsticah bomo povzeli le nekaj poudarkov.

Deklaracija obravnava tematiko v sklopu šestih področij: digitalna solidarnost, učenci in vseživljenjsko učenje, strategije za odločanje, mrežno povezovanje, raziskave in učitelji. Za vsako od teh področij so oblikovana priporočila in predlogi ukrepov, ki zadevajo tri poglobljene ravni: družbeno raven, raven učenja in poučevanja ter raven tehnologije in infrastrukture.

»Digitalni razkorak« med ljudmi je prisoten tako na globalni kot lokalni ravni. IKT so omogočile veliko število zgodb o uspehu, eksperimentov in inovacij, izboljšale so dostop do izobraževanja in znanja. Na področju izobraževanja naj bi IKT pomagale razviti digitalno solidarnost. Digitalna solidarnost zadeva dostop do IKT infrastrukture na eni strani in dostopnost do digitalnih vsebin in medijev na drugi. Pomembno je soglasje vseh vpletenih za reševanje problemov dostopa do tehnologije, projektnega sodelovanja in posredovanja izobraževalnih vsebin, vendar ne brez spoštovanja lastniških pravic.

V družbi znanja učenec ni le formalno vpisan učenec ali študent. Vseživljenjsko učenje je postalo bistven element družbe znanja. Vsak učenec je vseživljenjski učenec, ki se mora prilagoditi družbi temelječi na znanju in aktivno sodelovati na vseh ravneh socialnega, kulturnega in ekonomskega življenja ter prevzeti večji nadzor nad svojo prihodnostjo. Vsebine in metode začetne izobrazbe morajo upoštevati priprave na vseživljenjsko učenje. S tem pripadata šoli in vzgojiteljem nova vloga in novo poslanstvo. IKT je ključno orodje pri razvoju vseživljenjskega učenja.

Da bi pomagali odločevalcem sprejemati odločitve, ki so v skladu z dejanskimi potrebami, in izboljšati položaj izobraževanja, kakor tudi IKT v izobraževanju, je potrebno oblikovati ustrezne odločevalske procese in strategije. Ključnega pomena je povežovanje raziskovalnega dela, prakse in inovacij z odločanjem. Odločevalci naj bolje uporabijo izkušnje ljudi iz prakse in ugotovitve raziskovalcev. Naloga ljudi iz prakse in raziskovalcev pa je zagotoviti vidnost in uporabnost njihovih ugotovitev in rezultatov za potrebe odločevalcev. Proces odločanja naj temelji na sistemskem pristopu. Ustvari naj se občutek lastništva in skupne odgovornosti v povezavi z razvojem in udejanjanjem IKT ukrepov v vzgoji in izobraževanju.

Ena izmed poglobljenih značilnosti družbe znanja je povežovanje v mreže, kar pomeni, da aktivnosti niso več organizirane na hierarhičen ali piramidni način. Najboljši primer je

internet, kjer so informacije dostopne po principu mreže, ki so lahko tudi kontekstno zaokrožene kot npr. Slovensko izobraževalno omrežje (<http://SIO.edus.si>). Mrežna struktura družbe ima vpliv tako na politiko in organizacijo sistemov kot seveda tudi na izobraževalne sisteme.

Raziskave in razvoj morajo dajati trdne teoretične okvire, ki lahko botrujejo pozitivnim izkušnjam, le-te pa lahko predstavljajo zanesljive inovativne referenčne modele. Potrebno je prenoviti raziskovalne prioritete in premostiti vrzel med tehnologijo in pedagogiko. Na področju učenja podprtega z IKT se pedagogiko in tehnologijo običajno obravnava ločeno. Pedagogika pogosto temelji na tem, kaj naj bi tehnologija dopuščala in ne na popolni integraciji, ki služi kot osnova tehnološkemu načrtovanju.

Informacijska družba znanja zahteva nenehne spremembe vloge in poslanstva učiteljev. Učitelj v družbi znanja potrebuje določene nove sposobnosti: ravnanje z novim znanjem in načini dostopanja do znanja, mrežno sodelovanje, vseživljenjsko učenje. Učitelji so ključni »agentje« v izobraževalnem sistemu in razvoju izobraževanja. IKT spreminja poučevanje in učenje, vendar tehnologija ni glavna težava. Velja si zapomniti, da je tehnologija velikega pomena, vendar imajo učitelji in dobro poučevanje večji pomen. Vzpodbijati je potrebno inovativnost učiteljev ne le v neposredni praksi, ampak tudi pri sodelovanju v raziskovalnih projektih. Potrebno je razviti mednarodne mreže učiteljev in učencev in tako prispevati, da oboji postanejo tudi državljani sveta.

Tudi prispevkom, ki so pred nami, ni botrovala le več desetletna tradicija Slovenije na področju harmonizacije vzgoje in izobraževanja z izživimi informacijske tehnologije, ampak predvsem inovativnost avtorjev, ki se aktivno vključujejo v procese, ki zaznamujejo prehod iz informacijske družbe v družbo znanja.

Vladislav Rajkovič
Tanja Urbančič
Mojca Bernik